

Železnobrodská škola a rozvoj českého sklářského podnikání

School from Železný Brod and the development of the Czech glass business

Petr Nový

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, petr.novy@msb-jablonec.cz

V letošním roce slaví dnešní Střední uměleckoprůmyslová sklářská škola v Železném Brodě, která patří mezi neodmyslitelné symboly moderního českého skla, sto let od svého založení. Text připomíná některé zajímavé osobnosti, jež jako studenti touto školou prošli, a poté začali podnikat ve skle nebo bižuterii. Samozřejmě zde nejsou podchyceni všichni, a ani to nebylo cílem. K ilustraci a zdůraznění zásadní role školy pro minulost, současnost a budoucnost českého sklářského podnikání jsou tato vybraná jména napříč generacemi snad dostačující. Podkladem pro text byly zejména již publikované či na internetu volně přístupné informace, ale i dříve nevyužitá archivní prameny.

This year, today's Secondary School of Glassmaking in Železný Brod, which is one of the inseparable symbols of modern Czech glass, is celebrating one hundred years since its foundation. The text recalls some interesting personalities who went through this school as students and then started their business in glass or jewellery. Of course, not everyone is mentioned here, and that was not the goal either. To illustrate and emphasize the fundamental role of the school for the past, present as well as future of the Czech glass business, these selected names are perhaps sufficient across all generations. The basis for the text was mainly information already published or freely accessible on the Internet, but also previously unused archival sources.

Úvodem

Když byla v Železném Brodě roku 1920 na základě rozhodnutí československého parlamentu zřízena Státní odborná sklářsko-obchodní škola, a roku 1921 obecním zastupitelstvem a Okresní správní komisí Pojizerský průmyslový a vývozní ústav, dostali čeští výrobci a vývozci z města i okolí razantní impuls k dynamickému rozvoji svého podnikání^[1]. Ale nejen to. Přestože se škola zejména v prvních letech své existence potýkala s nedostatečným počtem kvalitních pedagogů, nakonec se v ní soustředila řada osobností, které svou odvahou, odhodláním a chutí do práce inspirovali své žáky. Sami ambiciózní učitelé navíc začali brzy výrazně formovat moderní československou tvář užitkového, dekorativního a luxusního skla i bižuterie. Vysokou vzdělávací úroveň, i nadšení mnohých pedagogů, si železnobrodská

sklářská škola udržela též v období socialismu druhé poloviny 20. století. Tehdy ji absolvovala nejen řada dnes světoznámých výtvarných umělců, ale i designérů, vzorkařů, řemeslníků, technologů a současných podnikatelů. Zdárně se škola vyrovnala též s politicko-ekonomickými proměnami po roce 1989. I proto se její absolventi ve světě neztrácejí, ale úspěšně působí v rozličných povoláních a profesích po celé České republice i v zahraničí.

První republika a její dědicové

V období 20. a 30. let 20. století školu absolvovala řada studentů, z nichž se záhy stali úspěšní samostatní podnikatelé. Jen v oboru skleněných figurek, jež v Železném Brodě zavedl a výtvar-

ně rozvinul pedagog Jaroslav Brychta, působili **Stanislav Halama** (studium 1920–23; kolektivní Grand Prix na Světové výstavě v Paříži roku 1937), **Jaroslav Klápště** (1925–28; kolektivní Grand Prix na Světové výstavě v Paříži roku 1937), **Jan Stuchlík** (1928–31) nebo **Ladislav Ouhrabka** (1930–33). Halama, Stuchlík i Ouhrabka přitom řadu let též pracovali jako školní dílenští učitelé, což ještě umocňovalo provázanost nové vzdělávací instituce s reálným světem byznysu^[2].

Další z absolventů si zřídili prosperující výrobně-obchodní firmy specializované na rafinované sklo. Uměleckému broušenému a rytému sklu se v Železném Brodě od roku 1930 věnoval **Jaroslav Vele** (1909–1973, studium 1923–26). „Schopnost majitele obklopit se nejen nejlepšími rytci a brusiči, ale také nejschopnějšími výtvarníky, zaručovala nejvyšší

Vzorková reklamní, fotografie, firma F. Tom, Loužnice, 30. léta 20. století, archiv autora

kvalitu produkce a byla hlavní příčinou mimořádného rozvoje firmy. Začátkem 40. let zaměstnával J. Vele výtvarníka Jindřicha Tocksteina, pracoval pro něho M. Plátek a někteří Štiplovi žáci, příležitostně též jeho bratr Bohumil, blízký spolupracovník J. Drahoňovského^[3]. Přestože jeho zboží nacházelo uplatnění převážně na domácím trhu, získalo stříbrnou medaili na Světové výstavě v Bruselu (1935). V Praze na Václavském náměstí Vele založil a vedl prodejnu svého zboží – výstavní síň Ars. Na konci roku 1947 ve firmě pracovalo 20 lidí, jmění podniku činilo 1,9 milionu Kčs. Po znárodnění firmy v roce 1948 se její majetková podstata stala součástí národního podniku Železnobrodské sklo^[4]. Obnovy se značka po změně politických poměrů v zemi po roce 1989 nedočkala.

Taktéž v roce 1930 začal se sklem v Železném Brodě podnikat **Rudolf Hloušek** (1909–1992, studium 1924–27). Hlavním předmětem jeho zájmu bylo umělecké broušené, ryté, leptané a pískované sklo. „Firma proslula vysokou kvalitou výrobků. Specialitou byly objekty s reliéfními figurálními motivy. Mimo to závod nabízel i figurální lisované sklo^[5].“ Navrhovali pro něj pedagogové Alois Metelák, Zdeněk Juna a Božetěch Medek. Jeho výrobky byly oceněny na Světových výstavách v Bruselu (1935, Grand Prix) a Paříži (1937, kolektivní Grand Prix). Hodnota v létě 1948 znárodněné firmy, včleněné do národního podniku Železnobrodské sklo, byla ke konci předchozího roku vyčíslena na 2 miliony Kč^[6]. Po roce 1989 již nebyla obnovena.

V Loužnici provozoval od roku 1931 sklářskou živnost **František Tom** (studium 1927–30). Umělecké závody pro

broušení a rytí železnobrodského skla, jak se podnik jmenoval, se věnovaly výrobě i obchodu, včetně exportu do zahraničí (např. Turecko, Belgie, Francie). V letech 1939–43 Tom v Loužnici podle projektu architekta Františka Mečíře z Držkova postavil moderní provozní budovu s dílnami, kancelářemi a vzorkovnou. Již v létě roku 1945 firmu převzal národní správce, protože majitel byl 30. května na základě obvinění z kolaborantství vzat do vazby. To se sice neprokázalo – Tom byl 5. září propuštěn –, na firmu však měl tento proces velmi negativní dopad. Národní správce za své krátké působení dokázal způsobit schodek vyšší než 100 tisíc Kč. Celkový majetek firmy byl k 31. červenci 1945 vypočten na 2,3 milionu Kčs. V roce 1948 byla společnost zná-

rodněna a připojena k národnímu podniku Železnobrodské sklo. Obnovení se značka, a to pod názvem Tom Bohemia Crystal, dočkala roku 1990, avšak nikoliv v Loužnici, ale v Bělé pod Bezdězem. Vladimír Tom zde vede sklárnu věnující se výrobě ručně broušeného čirého a barevného křišťálového skla^[7].

Od roku 1932 vyráběl broušené a ryté umělecké sklo v Alšovicích **František Halama** (1913–1976, studium 1927–30). Již po čtyřech letech začal své zboží dodávat do USA, Indie, Itálie a dalších zemí, zastoupen byl v československé expozici skla na Světové výstavě v Paříži roku 1937 oceněné kolektivní Grand Prix. Prosperující závod pro umělecké rytí a broušení skla, jenž měl v hlavičce dopisního papíru u jména majitele hrdě uvedeno „*absolvent sklářské školy*“ – se během roku 1940 přesunula do Železného Brodu, kde vyrostla též moderní brusírna.

Na konci 30. let se Halama začal věnovat výrobě reliéfně lisovaného skla (tzv. umělecké krystalerie), které pro něj navrhovali i pedagogové místní sklářské školy Ladislav Přenosil, Božetěch Medek či Oldřich Žák. V roce 1942 firma získala další dvě brusírny a rozšířila svou nabídku o broušená automobilová, výstražná, signální a odrazová skla, skleněné knoflíky, odznaky a další praktické skleněné drobnosti.

Hodnota společnosti na konci roku 1947, kdy zaměstnávala na 30 lidí, byla 2 miliony Kč. Po komunistickém únorovém převratu firma neunikla znárodnění a začlenění do národního podniku Železnobrodské sklo. Nebyl

Vzorkovna firmy Rudolf Hloušek v Železném Brodě, kolem 1938, sbírka MSB v Jablonci nad Nisou

to definitivní konec značky, muselo však uběhnout téměř půl století. V roce 1994, po několika letech trpělivého domáhání se svých práv, vznikla rodinná společnost Halama – Czech Art Crystal, která úspěšně navázala na výrobu umělecké krystalerie ze 30. a 40. let. V roce 2007 František Halama (III.), jenž firmu vede se svým synem Robertem Halamou, získal prestižní titul Živnostník roku Libereckého kraje^[8].

Umělecký ateliér pro sklářskou tvorbu si v Železném Brodě roku 1934 zřídil Bedřich Pastrnek se svou ženou **Jiřinou Pastrnkovou** (1908–1987, studium 1927–30). „Začínali jednoduchým mallowaným, leptaným, matovaným, rytým a broušeným užitkovým sklem, ale později se zaměřili na kombinované techniky a figurky^[9].“ Své zboží firma prodávala v tuzemsku nebo v zahraničí, k roku 1947 vedla obchodní sklady v Bratislavě a Praze, kde měla i pobočku. Její jmění bylo tehdy vyčísleno na 612 tisíc Kč. Po znárodnění v roce 1948 se firma rozplynula v národním podniku Železnobrodské sklo^[10].

Mezi prestižní absolventy školy patřil **Jiří Rückl** (studium 1929–32) z vlivné prvorepublikové sklářské rodiny. Společnost Antonín Rückl a synové vlastnila hutě ve Včelničce, Skalici u České Lípy a Nižboru. Roku 1992 získal sklárnu v Nižboru pravnuke jejího zakladatele Ing. Jiří Rückl a založil firmu Rückl Crystal, která pracuje dodnes^[11].

Symbol socialismu – národní podnik Železnobrodské sklo

Likvidace soukromého podnikání v důsledku „Vítězného února“ roku 1948 zcela změnila podobu výroby skla a bižuterie na Železnobrodsku. Vyhláškou ministra průmyslu č. 1429/1948, zveřejněnou v Ústředním listu Republiky Československé dne 4. července 1949, vznikl po dohodě s ministerstvem financí se zpětnou účinností od 1. ledna 1948 národní podnik Železnobrodské sklo v Železném Brodě. Začleněno do něj bylo postupně i 27 znárodněných firem českých výrobců skleněné bižuterie, dutého skla a krystalerie z Železnobrodsko a Zásadsko.

Již v průběhu roku 1949 byla výroba podle typu sortimentu centralizována do šesti závodů v Těpeřích, Loužnici, Bratříkově a Železném Brodě, kde sídlilo též podnikové ředitelství. Tato struktura se

Žardiniera, foukané, broušené a ryté sklo, návrh Jiřina Pastrnková, 1947, sbírka MSB v Jablonci nad Nisou, foto Gabriel Urbánek

po celou dobu socialismu měnila v souladu s aktuálními politicko-ekonomickými představami o vhodném řízení národních podniků.

Mezi lety 1961–65 vyrostl v Železném Brodě, v lokalitě Na Poříčí, komplex moderních výrobně-kancelářských budov, kam se soustředila produkce malých provozoven roztroušených po kraji, a vedení firmy. V roce 1978 se z národního podniku Železnobrodské sklo stal koncernový podnik. „Na počátku osmdesátých let 20. století patřila k. p. Železnobrodské sklo pozice největšího výrobce skleněné bižuterie na světě (s podílem na světovém obchodu kolem 17 %) a vůbec největšího sklářského podniku v Československu. Vedle bižuterie se v rámci koncernového podniku vyrábělo duté hutní a rafinované sklo, svítidla, technické sklo, sortiment zn. VIAFLEX, skleněné a plastové ozdoby pro obuvní průmysl, vánoční ozdoby, plastové diaraměčky a hračky. V podniku se zhotovovala též skleněná mozaika, vznikaly zde vitráže a autorské skleněné plastiky. Nejdynamičtěji se však rozvíjela výroba křišťálových ověskových svítidel. Hlavními odbytišti pro tento sortiment byly vedle tuzemského trhu SSSR, Jugoslávie a Maďarsko. Mezi lety 1982–1985 proběhla velkolepě pojatá výrobní modernizace firmy, která spolykala 50 milionů Kčs. Mezi lety 1980–1988 Železnobrodské sklo dosahovalo průměrně roční hrubé výroby 545 milionů Kčs^[12].“

Poté, co se podnik v roce 1988 přeměnil z koncernového na státní – a přišel o některé výdělečné závody – následova-

la v souladu s politikou polistopadového státu privatizace, k níž však v případě Železnobrodského skla došlo přeměnou na akciovou společnost až v roce 1994. Jedenáct let poté Železnobrodské sklo zaniklo, když jej ovládla akciová společnost Jablonex Group. Výroba v závodě však pokračovala, i když pod jinou značkou. Definitivně se zde přestaly sklo a bižuterie zhotovovat až v průběhu roku 2009. Budovu bývalého ředitelství dnes po nezbytné rekonstrukci využívá sklářská firma DETESK.

Železnobrodské sklo během své existence velmi aktivně a účelně spolupracovalo se sklářskou školou. Již v průběhu roku 1949 se vedení podniku dohodlo s nově jmenovaným ředitelem školy Jaroslavem Brychtou na vybudování sklářské hutě přímo v budově vzdělávací instituce (zprovozněna ale byla až o sedm let později). V roce 1950 Železnobrodské sklo „založilo technicko-výtvarné středisko pro místní sklářské výtvarníky“, kde začala Jaroslava Brychtová experimentovat se skleněnou tavenou plastikou, a péčí jejího otce Jaroslava Brychty o dvě léta později při škole vzniklo Výtvarné středisko pro stavby socialismu, kde „přechodně zaměstnal profesory ze zrušených škol v Kamenickém Šenově (Ladislav Havlas, Alois Hásek, Josef Khýn, René Roubíček) a Jablonci nad Nisou (Václav Pokorný)^[13].“ Když po roce 1954 začal s Brychtovou na vývoji skleněné tavené plastiky výtvarně spolupracovat Stanislav Libenský, nový ředitel železnobrodské sklářské školy, zrodil

se fenomén, jenž proslavil moderní umělecké české sklo po celém světě^[14]. Od roku 1954 se též vzdělávací proces na sklářské škole rozdělil na výtvarnou a technickou větev, což vycházelo vstříc požadavkům z praxe.

Všechny tyto aktivity vytvářely v rámci Železného Brodu a jeho školy specifické prostředí, které řada výtvarníků, pedagogů i studentů dokázala plně využít. Projevilo se to nejen v oblasti vlastní umělecké tvorby, ale po roce 1989 i opětovným rozkvetem soukromého podnikání. Výjimečným příběhem je v tomto ohledu osud **Milana Vobruba** (1934–2016, studium 1952–56), sklářského výtvarníka, jenž po Pražském jaru emigroval z Československa do Švédska. Tam si roku 1978 v Gusumu postavil vlastní sklářskou huť, kterou vedl až do své smrti^[15].

Současnost

Devadesátá léta 20. století se nesla ve znamení transformace centrálně řízených státních podniků do rozličných podob privátních firem od živností po akciové společnosti. Není divu, že se v tomto dynamickém procesu dokázali prosadit i ambiciózní, dobře teoreticky i prakticky připravení absolventi železnobrodské sklářské školy, a to její technické i výtvarné větve. Jak již bylo zdůrazněno v úvodu, účelem tohoto textu není vyjmenovat všechny byvší studenty, kteří dnes podnikají v oborech skla a bižuterie. Jde spíše o výběr ilustrující oblasti, v nichž se vybraní absolventi svým umem prosadili, a to většinou s výrazným nadregionálním přesahem.

Technická větev

V současnosti největší sklářskou firmou v Železném Brodě – DETESK – založil **Ivan Kalousek** (*1948, studium 1963–67). Podnikat začal již v roce 1990 a z rodinné dílny, kde sám vyráběl dekorační předměty z borosilikátového skla, stvořil rodinnou společnost s více než stovkou zaměstnanců dodávající své zboží do celého světa. Součástí DETESKu je od roku 2014 i reprezentativní vzorkovna a galerie ve středu města^[16].

Významné postavení na trhu má turnovská společnost POLPUR **Pavla Brustmanna** (*1952, studium 1967–1971), založená roku 1991. Vyrábí vysoce kvalitní leštící, lapovací a brousící nástroje používané především ve sklářském, bižuterním a strojírenském prů-

Toaletní souprava, reliéfně lisované sklo, firma František Halama, Železný Brod, po 1937, sbírka MSB v Jablonci nad Nisou (reprodukce ze vzorníku Skloexportu z 60. let 20. století)

myslu. Do zahraničí dodává kolem třetí čtvrtin své produkce^[17].

Výrobě barevného skla pro tavenou plastiku se velmi úspěšně věnuje **Rudolf Bañas** (studium 1975–79) se svými syny v Rádle u Jablonce nad Nisou. V současnosti studio nabízí více než 100 barev a odstínů bezolovnatých skel. V jeho portfoliu je též nízkoroztažné sklo (EX sklo) vhodné pro exteriérové instalace, které Bañas vyvinul ve spolupráci se Zdeňkem Lhotským^[18].

Majitelem společnosti Skleněná bižuterie, provozující bývalý závod Železnobrodského skla v Alšovicích, je **Jaromír Rubák** (studium 1988–92). Firma pod značkou BEADWORLD vyrábí a prodává mačkané, broušené a leštěné skleněné perle i bižuterii z nich ve formě maloobchodu a velkoobchodu. Vedle perlové bi-

žuterie pod značkou BEADGAME vyrábí i dětský sortiment, včetně mozaikových setů^[19].

Výtvarná větev

Výtvarně-technické středisko Železnobrodského skla v Pelechově, kde byla domovem skleněná tavená plastika, získal v roce 1994 **Zdeněk Lhotský** (*1956, studium 1972–76) společně s **Oldřichem Plívou** (*1946, studium 1960–64). Lhotský ve firmě brzy osaměl, přesto se mu podařilo vybudovat vyhledávané studio tavené skleněné plastiky. Přes mnohaletou spolupráci s českými a zahraničními výtvarníky studio proslulo především úspěšnou realizací skleněného sarkofágu pro dánskou královskou rodinu, jenž na-

Brousíací zařízení, Polpur, Turnov, foto www.polpur.cz

vrhl Bjoern Norgaard. Jedná se o jednu z největších skleněných plastik na světě, jež vznikala mezi lety 2016–18. V roce 2014 Lhotský se svým týmem vyvinul též efektní patentovanou techniku taveného skla Vitrucell, s níž experimentoval dvacet let^[20].

Přímo v Železném Brodě si postavil vlastní studio tavené skleněné plastiky **Ivan Novotný** (*1959, studium 1975–79), jenž po škole nastoupil do Železnobrodského skla, kde se s touto technologií seznámil. Mezi jeho zákazníci najdeme mnohé české a zahraniční sklářské výtvarníky^[21].

Výrobou a designem uměleckého skla, prodejem surového barevného skla a sklářských strojů se zabývá **Zdeněk Petr** (*1957, studium 1972–76), jenž vede vlastní firmu od roku 1993. Nejdříve se věnoval prodeji v Praze, od roku 1997 si k vlastní výrobě pronajímá sklářskou huť železnobrodské školy, tři léta poté si v hlavním městě otevřel vlastní sklářské studio. V současnosti provozuje hydroelektrárnu s malou sklárnou v Jesenném-Bohuňovsku^[22]. V nedaleké Desné ve vlastní studiové huti, velmi vyhledávané výtvarníky a designéry, od roku 2001 pracuje excelentní sklář **Martin Štefánek** (*1969, studium 1983–87), jenž prošel několika závody a krátce též působil jako pedagog na železnobrodské sklářské škole^[23].

V samotném Železném Brodě si studiovou sklárnu – Tomášovou huť – již roku 1991 zřídil **Ladislav Oliva ml.** (*1964, studium 1978–82) se svým bratrem Tomášem, sklářským mistrem.

Vyráběli zde repliky historického skla i moderní nápojové soubory. Od roku 2005 Oliva ml. se svou rodinou pod značkou Oliva Glass tvoří a prodává autorské šperky z taveného skla. Absolventkou železnobrodské školy jsou i jeho žena **Marie Olivová** (*1963, studium 1978–82) a snacha **Kateřina Olivová** (studium 2011–15)^[24].

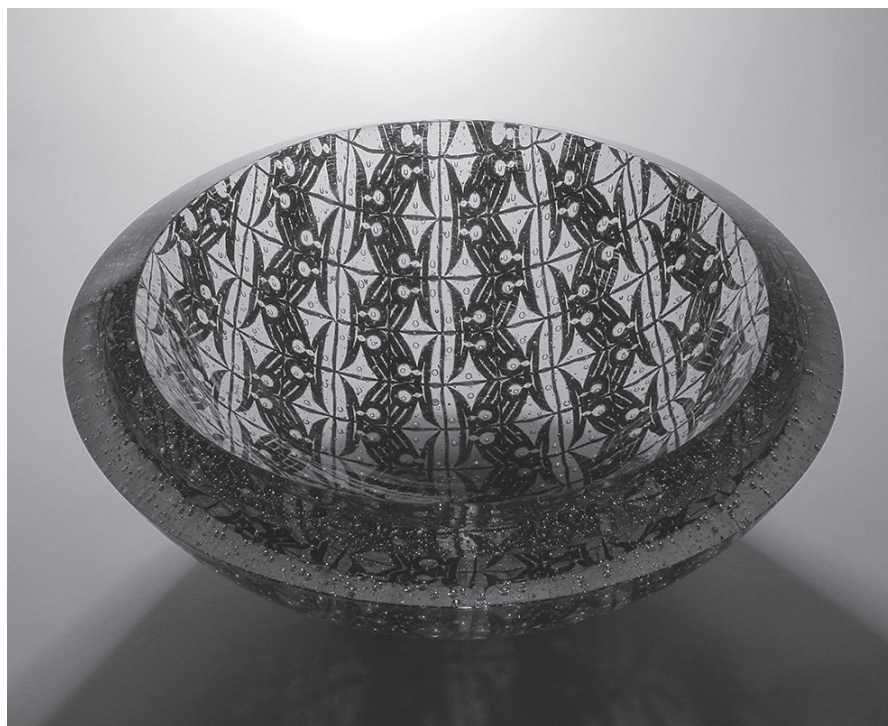
Sklářskému řemeslu se v Železném Brodě věnují též sourozenci **Lucie Pejchová** (studium 1979–83) a **Lukáš Šulc** (studium 1983–87). Pejchová zdobí sklo uměleckou rytinou a restauruje benátská

zrcadla, Šulc – dlouholetý mistr školní sklářské hutě – ve svém studiu vytváří hutní sklo a historické repliky^[25].

Broušení a navrhování nových tvarů i dekorů luxusního skla je v rámci železnobrodského rodinného podniku **Ladislav Ševčík** údělem syna majitele **Ladislava Ševčíka ml.** (studium 2014–18). Od roku 2002 firma sídlí ve vlastní budově, bývalém provozu firmy Rudolf Hloušek^[26]. V Jablonci nad Nisou se na broušené a ryté sklo zaměřuje společnost Sklo Šafránek, založená v roce 1991, vedená dnes vnukem zakladatele **Radkem Vavřáčem** (studium 1990–94)^[27]. Umělecké rytí skla v Lučanech nad Nisou od roku 2000 nabízí **Martina Kosinová** (studium 1994–98), která spolupracuje například s firmami Ladislav Ševčík nebo Moser.

Od roku 2009 výrobu hutních skleněných figurek, jako již jediný v kraji, provozuje **Zdeněk Sochor** (studium 1973–77). Potřebnou praxi získal v Železnobrodském skle, vlastní dílnu si založil v Hrubé Horce u Železného Brodu^[28]. Nad kahanem foukanému a tvarovanému drobnému skleněnému zboží, včetně vinutých figurek a šperků, se věnuje vícero absolventů. Zabývá se jimi například **Kamila Parisi Žďárská** (*1977, studium 1993–97) v Rohlinách u Turnova^[29].

Absolventy školy-podnikatele nalezneme ale i v jiných částech Čech, nežli jen na severu. V Karlově u Žďáru na Sázavou již v roce 1990 uvedl v život

Vitrucell, tavená plastika, návrh Zdeněk Lhotský, Lhotský Studio, Pelechov, foto www.zdenek-lhotsky.com

Hutní plastika, návrh a provedení Martin Štefánek, Martin Štefánek Studio, Desná, foto www.martinstefanek.cz

soukromou sklárnu **Jaroslav Svoboda** (*1938, studium 1953–1957), výtvarník a designér dlouhá léta působící ve Škrdlovicích a krátce jako vedoucí ateliéru skla pražské VŠUP^[30]. Na Vysočině se usadil též designér **Martin Fait** (studium 1982–1986), jenž si roku 1995 v Havlíčkově Brodě založil společnost FMF Bohemia, naplno se jí však začal věnovat až v roce 2014. Firma nabízí

užitkové a dekorativní sklo dle Faitových návrhů^[31]. Ve stejném regionu, v rodinné sklárně Valner Glass v Příbyslavi vlastněné Alešem Valnerem, působí jeho syn, designér **David Valner** (studium 2005–09). Od jeho aktivního vstupu do firmy se huť začala specializovat též na malé autorské kolekce užitkového a dekorativního skla, které připravuje dvakrát ročně^[32].

Ve východních Čechách, v Holicích u Hradce Králové, provozuje od roku 1998 studiovou sklárnu **Igor Müller** (*1969, studium 1983–87), jenž získal praxi mimo jiné v USA. Studio se zabývá zejména historizujícím sklem a zakázkovou výrobou^[32].

Sklářská škola v Železném Brodě během své existence více než dostatečně prokázala smysluplnost své existence. Přestože její samotný vznik byl motivován zejména politicky, podařilo se lidem, kteří s ní spojili své životy, stvořit životaschopný odborný vzdělávací ústav, jehož jméno pozitivně rezonuje po celém sklářském světě. Nezbyvá než škole k jejímu kulatému jubileu popřát, aby tomu tak bylo i v budoucnu. Potenciál ve svých učitelích a studentech na to jistě má.

Studie byla financována z prostředků Programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAKI II) Ministerstva kultury ČR v rámci projektu Design československého skla a bižuterie 1948–1989 (DG18P020-VV031). Řešitelem projektu je Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou.

LITERATURA

- 1] Nový P.: Ve službách módy a stylu. Česká bižuterie v období první republiky (1918–1938), Praha (2017), s. 30.
- 2] Nový P.: Pohyb – Výraz – Emoce. Figury a figurky v českém sklářském umění a řemesle, Jablonec nad Nisou (2015), s. 24.
- 3] Langhamer A.: Hesla in: galerie.detesck.cz/cs/virtualni-muzeum (5. 11. 2019).
- 4] Knihovna Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, Bártová M., Motlík V.: Vznik a vývoj k. p. Železnobrodské sklo, Železný Brod (1985).
- 5] Langhamer A.: Hesla.
- 6] SOKA Most, Fond 117 – Rudolf Hloušek, neusp.; Knihovna Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, Bártová M., Motlík V.: Vznik a vývoj k. p. Železnobrodské sklo, Železný Brod (1985); Langhamer A.: Legenda o českém skle, Zlín (1999), s. 153.
- 7] SOKA Most, Fond 123 – František Tom, neusp.; Knihovna Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, Bártová M., Motlík V.: Vznik a vývoj k. p. Železnobrodské sklo; www.tom-crystal.cz.
- 8] SOKA Most, Fond 114 – František Halama, neusp.; Knihovna Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, Bártová M., Motlík V.: Vznik a vývoj k. p. Železnobrodské sklo; Langhamer A.: Legenda o českém skle, s. 153; www.halama-glass.cz.
- 9] Langhamer A.: Legenda o českém skle, s. 153.
- 10] Knihovna Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, Bártová M., Motlík V.: Vznik a vývoj k. p. Železnobrodské sklo.
- 11] www.ruckl.com z 19. 3. 2020.
- 12] Nový P.: Jablonecká bižuterie, Praha (2008), s. 147.
- 13] Vývojové schéma a přehled důležitých školních aktivit in: Lanhamer A., Hlaveš M.: 100% sklo, Sklářská škola v Železném Brodě 1920–2010, Praha – Železný Brod (2010), nestr.
- 14] Palata O.: Kouzlo imaginace – Sklo Stanislava Libenského a Jaroslavy Brychtové v architektuře, Turnov (2013), s. 27.
- 15] Havlíčková D.: Milan Vobruba a jeho barevný svět, Liberec (2011), s. 6–9.
- 16] www.detesck.cz z 19. 3. 2020.
- 17] www.polupr.cz z 19. 3. 2020.
- 18] www.banasglass.com z 5. 11. 2019.
- 19] www.beadworld.eu z 6. 11. 2019.
- 20] Kohoutová M.: Nová hmota a plástve tisíců barev Zdeňka Lhotského, www.materialtimes.cz z 11. 5. 2017; Petrová S.: Pluralita identity. Tvorba Zdeňka Lhotského, Praha (2018); www.lhotsky.cz z 5. 11. 2019.
- 21] www.glassnovotny.cz z 6. 11. 2019.
- 22] www.sklopetr-iris.cz z 1. 3. 2020.
- 23] www.martinstefanek.cz z 19. 3. 2020
- 24] www.oliva-glass.com z 6. 11. 2019.
- 25] www.glyptic.cz z 6. 11. 2019; www.sklosulc.com z 6. 11. 2019.
- 26] www.sevcikcrystal.cz z 6. 11. 2019.
- 27] www.sklosafranek.cz z 6. 11. 2019.
- 28] www.sklenene-figury.cz z 6. 11. 2019.
- 29] www.parsi-glass.cz z 6. 11. 2019.
- 30] www.ags-svoboda.cz z 19. 3. 2020.
- 31] www.fmfbhemia.cz z 1. 3. 2020.
- 32] www.valnerglass.com z 1. 3. 2020.
- 33] www.glassmuller.com z 19. 3. 2020.

Lektor: Mgr. Milan Hlaveš, Ph.D.